

Nagy József Barna, Várad lelke. Nagyvárad magyart utcanevék (*Duhul oraşului Oradea. Denumirile maghiare ale străzilor Oradiei*), Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenczi Kertész Ábrahám nyomdája (Tipografia Szenczi Kertész Ábrahám a Eparhie Reformate de pe lângă Piatra Craiului), Nagyvárad (Oradea), 2009, 157 p.

Autorul Nagy József Barna supune atenţiei cititorilor de limbă maghiară, în primul rând, într-o manieră de adânc patriotism local şi, credem, de parţialitate exagerată, o carte interesantă vizând popularizarea denumirilor maghiare ale străzilor Oradiei, de-a lungul apartenenţei oraşului la diferitele structuri statale, începând din perioada neoabsolutismului habsburgic al lui Alexander Bach, până în zilele noastre.

Lucrarea este structurată pe nouă capitole, după cum urmează: *Prezentarea istorică generală a numelor de stradă din Oradea* (p. 9 ÷ 13); *Numele străzilor Oradiei în anul 1904 şi înainte de această dată* (p. 15 ÷ 19); *Numele străzilor oraşului Oradea în 1942 şi denumirea lor de azi* (p. 21 ÷ 29); *Numele actual al străzilor Oradiei şi denumirea lor din 1942* (p. 31 ÷ 38); *Străzile oraşului Oradea investit cu drept administrativ şi localizarea/identificarea acestora în cadrul oraşului, în anul 1942* (p. 40 ÷ 67); *Explicarea (definirea) numelor de stradă existente la Oradea, aferente anului 1942, scurta biografie a personalităţilor după numele cărora au fost denumite străzile orădene* (p. 69 ÷ 107); *Numele străzilor din Oradea între 1859 şi 1926* (p. 109 ÷ 127); *Numele străzilor din Oradea între 1939 şi 2009* (p. 129 ÷ 147) şi *Evoluţia populaţiei orădene oglindită în recensămintele populaţiei* (p. 149).

Încă din prefaţă, autorul face următoarea precizare: „*Trecutul oraşului, imaginea sa maghiară, duhul său maghiar este redat, în egală măsură, de pereţii, clădirile, străzile şi casele vechi, imortalizate prin fotografii, dar şi prin existenţa acestor elemente în contemporaneitate. Alături de ele stau, ca mărturie, numele de străzi care se îmbină organic cu imaginea oraşului.*”, fiind de părere că: „*Denumirile străzilor oglindesc fidel perioada istorică în care au fost utilizate, de asemenea caracterizează şi populaţia, naţiunea conlocuitoare. Numele străzilor redau imaginea trecutului şi a prezentului nostru.*”

Cartea lui Nagy József Barna este un îndemn adresat celor care se simt aparţinători ai naţiunii stabilite în Câmpia Panonică, la utilizarea în scrierea şi, deopotrivă, în vorbirea curentă, a denumirilor de limbă maghiară a străzilor oraşului Oradea – folosite în perioada de apartenenţă la structurile administrative străine.

Cititorul este familiarizat cu diferite aspecte privind modul de numire a străzilor, de la denumirile pe care literatura de specialitate le califică drept *populare* – luându-se ca referinţă o caracteristică a străzii: lungime, lăţime, formă etc. –, la cele *personalizate* – prin atribuirea de nume de personalităţi locale şi naţionale – caracteristice regimurilor politice de dominaţie.

De asemenea, autorul scoate în evidenţă preocupările câtorva ţări europene (Estonia, Letonia, Lituania, Italia, Franţa etc.) pentru a prezerva şi a transmite posterităţii denumirile purtate anterior de străzile oraşelor proprii fiecăreia, prin conferirea statutului de monument istoric denumirilor drumurilor pavate.

Este de remarcat prezenţa între capitolele volumului a unor versuri scrise de poeţi maghiari, având ca subiect oraşul Oradea: *Várad (Oradea) şi Képzelt utazás Váradon (Călătorie imaginară în Oradea)* de Gyula Juhász; *Séta Váradon (La plimbare în Oradea)*

și *Vén, váradi házak (Vechi case orădene)* de Árpád Árvay etc., menite să invoce, printre altele, farmecul de altădată al orașului.

Lucrarea nu dispune de aparat critic, ceea ce o îndepărtează de canoanele unui discurs academic, dându-i o oarecare tentă de compilație.

Volumul conține în anexă (p. 153 ÷ 156) facsimilul procesului verbal nr. 15381/1941 vizând redenumirea străzilor, precum și hărțile orașului Oradea aferente anilor 1885, 1901 și 1923, tipărite alb-negru, de o calitate îndoielnică. De asemenea, el este însoțit de harta orașului Oradea, corespunzătoare anului 1942, tipărită tot alb-negru, la o calitate superioară. Lista bibliografică (p. 150 ÷ 151) cuprinde un document de arhivă, unsprezece periodice, șase enciclopedii, unsprezece lucrări cu caracter general și o sursă de internet, în total treizeci de titluri. Autorul nu a considerat oportună includerea în lucrarea sa a rezumatului aferent, în limba română și într-o limbă de circulație internațională.

Cartea recenzată își propune să vină în sprijinul cercetătorilor mai tineri, indiferent de naționalitate, preocupați de istoria locului, dar și laicilor avizi de îmbogățirea bagajului propriu de cunoștințe sau, pur și simplu, interesați de denumirile de odinioară a arterelor din Oradea.

Várad lelke. Nagyváradi magyar utcanevek de Nagy József Barna este o pledoarie pentru ca toate denumirile de odinioară ale străzilor orașului, alintat în trecut, pe drept cuvânt, Parisul de pe malurile pârâului Peța, să obțină statutul de monument istoric.

Ronald HOCHHAUSER